



สุนทรภู่ กวีเอกของไทย

จักรพรรดิพระองค์เป็นวลีที่คนทั่วไปเข้าใจกันดีว่า หมายถึงพระสมเด็จวัดระฆัง (วัดระฆังโฆสิตารามวรมหาวิหาร) แต่ต้องเป็นฝีมือการแกะแม่พิมพ์ของหลวงวิจารณ์เจียรนัย เท่านั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการประกวดพระองค์ บ่อยครั้งจะได้ยินว่า พระสมเด็จองค์เดียวกันสนามหนึ่ง ตัดสินแพ้ แต่อีกสนามกลับตัดสินไม่แพ้ โดยความคิดเห็นส่วนตัวน่าจะเกิดจากรูปร่างการค้าขายพระกับอีกปัญหาหนึ่งแม่พิมพ์บางแม่พิมพ์ระหว่างหลวงวิจารณ์เจียรนัย กับ หลวงวิจิตรนฤมล (พี่ จิตร ปฎิมากร) อาจมีความใกล้เคียงกัน หากย้อนเวลาไปในสมัยที่หลวงวิจารณ์เจียรนัยถวายแม่พิมพ์ให้กับ สมเด็จสมเด็จพระเจ้า พุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) พร้อมกับคำแนะนำให้เติมสารชนิดหนึ่งเพื่อสร้างแรงยึดระหว่างมวลสารของพระ ที่เรียกกันว่า น้ำมันตังอิ้ว และด้วยสาเหตุนี้จึงทำให้เราสันนิษฐานว่า พระสมเด็จที่สร้างก่อนหน้านั้นจะใช้น้ำอ้อย กล้วย ข้าวสุก เป็นสารประสานมวลสาร

นักวิทยาศาสตร์ผู้ยิ่งใหญ่ที่สุดในศตวรรษที่ 20 อัลเบิร์ต ไอน์สไตน์ กล่าวว่า “จินตนาการมีความสำคัญมากกว่าความรู้” เราลองมาจินตนาการกันว่า พระสมเด็จเมื่อบูชาอยู่ในกรุซึ่งเป็นที่อับ ๆ อากาศร้อนชื้นแห้งสลับไปมาเป็นเวลานาน ๆ องค์พระที่มีส่วนผสมของสารอินทรีย์ประเภทธัญญาหาร เกสรดอกไม้ วาน น้ำมันตังอิ้ว บางส่วนมีการเน่าเสียทำให้เกิดก๊าซมีเทน (แบคทีเรียกินสารอินทรีย์แล้วถ่ายของเสียเป็นก๊าซมีเทน) ขึ้นภายในองค์พระกับในเนื้อพระมีช่องว่างอยู่เล็กน้อย และขณะเดียวกันที่ในกรุมีความร้อนสะสม จึงทำให้เกิดแรงดันอย่างรุนแรงหรืออย่างอ่อน ๆ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความร้อนภายในกรุและสารที่ถูกดันออกมาจะเป็นน้ำปูนและน้ำมันตังอิ้วที่อยู่ในสภาพของเหลว ทำให้คราบกรุเป็นสีขาวและสีเหลือง ส่วนคราบสีเทาและสีดำเกิดจากก๊าซมีเทนอาจรวมตัวกับออกซิเจนอย่างไม่สมบูรณ์ ทำให้เกิดก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์และแก๊สอื่น ๆ นอกจากนี้ละอองฝุ่นดินภายในกรุอาจร่วงลงหรือโคนดินที่เกิดจากน้ำท่วมขังมาจับกับผิวพระ ทั้งนี้ทั้งนั้น พระสมเด็จวัดระฆังถึงแม้จะไม่ได้บรรจุในกรุ แต่บางองค์มีคราบสีต่าง ๆ ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของรักและมวลสารพระ ผงฝุ่นละอองตามสภาพสิ่งแวดล้อมที่เก็บรักษาพระเครื่องนั้น ในบางครั้งก๊าซมีเทนรวมตัวกับออกซิเจนแบบสมบูรณ์ ผลที่เกิดขึ้นจะได้คาร์บอนไดออกไซด์กับน้ำ ขณะเดียวกันกับก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์เป็นก๊าซที่ละลายน้ำได้ดี จึงทำให้มีคุณสมบัติเป็นกรดคาร์บอนิกซึ่งจะละลายปูนเป็นแคลเซียมไบคาร์บอเนตเมื่อแห้งตัวลง ทำให้ปูนเกิดการเปลี่ยนแปลงลักษณะเดียวกับหินงอกหินย้อยนั่นเอง

วงการพระสมเด็จวัดระฆังยอมรับกันทั่วไปว่า แม่พิมพ์ของหลวงวิจารณ์เจียรนัยมีความสวยงามเป็นที่สุด และมักกล่าวว่า เป็นมาตรฐานตามหลักสากล เสมือนกับว่า ถ้าเป็นแม่พิมพ์ของช่างหลวงท่านอื่นอาจได้รับการยอมรับเฉพาะกลุ่มที่มีความสนใจตรงกัน ปัญหาที่นักสะสมพระเครื่องยังข้องใจอยู่ จะแน่ใจได้อย่างไรว่า พระสมเด็จวัดระฆังตามสื่อสารมาตรฐานนั้นมีความแม่นยำถูกต้องอย่างไม่มีข้อสงสัย



ในการศึกษาพระเครื่องโดยหลักการต้องยึดกรอบอ้างอิง (frame of reference) ที่ถูกต้อง สูงสุดเอามาเทียบเคียง แล้วพิจารณาความเหมือนและความต่างอย่างไม่เอนเอียง ด้วยวิธีนี้พระแท้ ๆ อยู่ไม่ไกลเกินฝัน สำหรับภาพที่ผมขอนำเสนอเพื่อการศึกษาและพิจารณา ได้แก่ พระสมเด็จสองคลอง พิมพ์ใหญ่ (พระสมเด็จสองคลอง หมายถึง พระสมเด็จที่มีเนื้อหามวลสารและพิมพ์เช่นเดียวกันกับวัดระฆังฯ ที่นำเข้ามาบรรจุภายในเจดีย์ของวัดบางขุนพรหม) หรือจะเรียกเป็น พระสมเด็จบางขุนพรหมก็ได้ไม่มีปัญหาอะไร พระสมเด็จพิมพ์ใหญ่องค์นี้ มีเส้นแซมใต้ตัก มีคราบกรุอยู่ทั่วไปทั้งหน้าและหลังองค์พระ แลดูสวยงามเป็นไปตามธรรมชาติอย่างแท้จริง ดังนั้นจึงประเมินว่า เป็นพระแท้อย่างแน่นอน และถ้านำพระสมเด็จที่มีลักษณะเหมือนกันกับองค์นี้ แต่ไม่มีคราบกรุ เราจะประเมินเป็นอย่างอื่นไม่ได้ ต้องเป็นพระสมเด็จวัดระฆัง พิมพ์ใหญ่ เท่านั้น



ขอให้ท่านพิจารณาพิมพ์และผิวพระสมเด็จ พิมพ์ใหญ่ สององค์ต่อมา พิมพ์พระเหมือนกัน  
มาก ข้อแตกต่างที่ผิวพระ น่าจะเกิดจากพระอยู่ในกรุกับนอกกรุ เรียกว่า อยู่ในสภาพสิ่งแวดล้อมต่าง  
ต่างกัน สำหรับผิวพระสมเด็จวัดระฆังจะเห็นเป็นผงน้ำตาลดำละเอียดๆ ซึ่งน่าจะเกิดจากรักผสมกับน้ำ  
ว่าน (ส่วนใหญ่) เกิดการย่อยสลายจากคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าทั้งแสงและความร้อน ทำให้แรงยึดเหนี่ยวสูญ  
หายไปมาก จึงทำให้รักและน้ำว่านไม่สามารถที่จะยึดติดกับองค์พระได้ดี และแรงยึดติดกันเองได้ถูก  
ทำลายจนละเอียดเป็นผง ลักษณะดังกล่าวเป็นการพิจารณาความเก่าของพระอย่างสมเหตุสมผลมาก  
ส่วนด้านหลังขององค์พระเป็นร่องรอยแบบกาบหมาก อันเป็นลักษณะธรรมชาติที่พิเศษและเป็น  
เอกลักษณ์ที่ผู้ชำนาญพระเครื่องกล่าวกันว่า พระสมเด็จวัดระฆังดูแต่ข้างหลังก็พอ แต่ถ้าด้านหลังเรียบ  
หลังกระดาน หรือหลังสังขยาต้องดูหน้าดูพิมพ์ เพื่อประกอบการพิจารณา





ลำดับถัดมาเป็นพระสมเด็จสองคลองและพระสมเด็จจวัตระฆัง พิมพ์ใหญ่ พิจารณากันแบบ  
จุดต่อจุด พระสององค์นี้เป็นพระที่เกิดจากแม่พิมพ์เดียวกันอย่างแน่แท้ หากเรามั่นใจว่า คราบกรุเป็น  
การเกิดจากภายในองค์พระจากการสลายตัวของเนื้อมวลสารตามธรรมชาติ พระสมเด็จจวัตระฆัง พิมพ์  
ใหญ่ องค์นี้ต้องเป็นพระแท้อย่างสมเหตุสมผล ตามหลักวิทยาศาสตร์ ด้านหลังองค์พระก็มีริ้วรอยแบบ  
กาบหมาก เป็นสุดยอดอภิคัมภีร์พระสมเด็จจวัตระฆังศิลปกรรมของหลวงวิจารณ์เจียรนัยอย่างแท้จริง





อีกคู่หนึ่งขอนำเสนอพระสมเด็จ พิมพ์ใหญ่ องค์หนึ่งมีคราบกรุ กับ อีกองค์ไม่มีคราบกรุ องค์ที่ไม่มีคราบกรุพิจารณาได้เป็นสองประเด็น คือ พระสมเด็จบางขุนพรหมที่ไม่ใส่กรุ กับ พระสมเด็จวัดระฆังเท่านั้น แต่ถ้าต้องตัดสินเลือกอย่างใดอย่างหนึ่ง พระสมเด็จไม่มีคราบกรุต้องเป็นพระสมเด็จวัดระฆัง พิมพ์ใหญ่ ที่รักษาสภาพเดิมๆ ไว้ได้เป็นอย่างดี



สุดท้ายขอนำเสนอเพื่อการศึกษา พระสมเด็จจิวตระฆัง พิมพ์เกศบัวตูม ที่สวยสมบูรณ์แบบ  
คมชัดลึก ลักษณะองค์พระสวมชฎา ห่มจีวร พร้อมทั้งมีสังฆาฏิพาดบ่าอย่างชัดเจน ประทับนั่งสมาธิขัด  
ราบ สำหรับเนื้อหามวลสาร ผิวนพระทั้งด้านหน้าและด้านหลังเป็นอภิคัมภีร์ของพระสมเด็จจิวตระฆัง แบบ  
ฉบับแม่พิมพ์หลวงวิจารณ์เจียรนัย



ทั้งหลายทั้งปวงที่นำเสนอมานี้เป็นการวิเคราะห์เปรียบเทียบกับเหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์  
เพื่อจะก่อให้เกิดประโยชน์ในการศึกษาพระสมเด็จจิวอย่างมีหลักการและเหตุผลสืบต่อไป หากท่านต้องการ  
แนะนำหรือเสนอข้อคิดเห็นประการใดๆ สามารถส่งที่ email address: [ripavara@yahoo.com](mailto:ripavara@yahoo.com)

